

ŠPECIFIKÁCIA

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2024/1143 o zemepisných označeniach vína, liehovín a poľnohospodárskych výrobkov, ako aj o zaručených tradičných špecialitách a nepovinných výrazoch kvality pre poľnohospodárske výrobky (čl. 49 ods. 1)

„Piešťanské bahno“

CHZO (-) CHOP (X)

1. Názov:

„Piešťanské bahno“

2. Opis:

„Piešťanské bahno“ je biologizovaný peloid, ktorý vzniká za jedinečných prírodných podmienok v mieste výverov termálnej liečivej vody v Obtokovom ramene rieky Váh. Liečivý účinok je podmienený už samotnou termálnou vodou. Pôsobením prírodnej liečivej vody v tejto lokalite získava bahno rôzne formy síry a sírných zlúčenín, ktoré sú vo vzácnej rovnováhe.

Pre „Piešťanské bahno“ sú charakteristické 3 zložky: živá, organická a anorganická.

Organická zložka bahna sa skladá z odumretých častíc rastlín, z mŕtvych tiel mikroorganizmov a ich metabolitov. Poskytuje čiastočne živný substrát pre rastliny a mikroorganizmy.

Anorganickú časť bahna tvoria pôvodné sedimenty naplavené Váhom, sedimentová hmota z jemných častíc vynášaných z hĺbok zeme spolu s termálnou vodou a sprášové splachy z Považského Inovca.

Medzi živú zložku sú zaradené najmä rôzne sírne baktérie a mikroorganizmy. Nachádza sa tu pomerne široké zastúpenie rozsievok a siníc.

Fyzikálne, chemické a biologické vlastnosti:

Prírodné látky:	minerály: vápnik, horčík, síra, železo
Organické látky:	humínové kyseliny, celulóza a iné organické zvyšky
Voda:	z termálnych prameňov piešťanskej oblasti
Konzistencia:	mazľavá, maslová, jemná, plastická, ľahko aplikovateľná pasta
Farba:	ocel'ovomodrá až čierna
Vôňa:	typická sírna vôňa

Hustota: približne 1,3 g/cm³
pH: mierne kyslé (5,5 – 7,0)

Obsahuje výlučne prírodné zložky bez pridania syntetických látok.

3. Zemepisná oblasť

Zemepisná oblasť sa rozprestiera v severnom výbežku Podunajskej roviny. Administratívne patrí do Trnavského kraja, okres Piešťany.

4. Dôkaz o pôvode

Identifikácia výrobku je zabezpečená uvedením názvu výrobku „Piešťanské bahno“, názvu a adresy výrobcu: SLOVENSKÉ LIEČEBNÉ KÚPELE PIEŠŤANY, a. s. Winterova 29, 921 29 Piešťany, Slovenská republika. Garancia pôvodu výrobku „Piešťanské bahno“ z chráneného územia je daná zemepisnou príslušnosťou výskytu surovín a prípravy výrobku.

Analýzy výrobku „Piešťanské bahno“ sú zaznamenávané v dokumentácii spoločnosti „SLOVENSKÉ LIEČEBNÉ KÚPELE PIEŠŤANY, a. s. Winterova 29, 921 29 Piešťany, Slovenská republika“.

5. Spôsob získavania výrobku

„Piešťanské bahno“ sa pripravuje a spracováva špeciálnym spôsobom tak, aby si zachovalo všetky svoje charakteristické vlastnosti.

Ťaží sa z dna Obtokového ramena jedenkrát ročne. Miesto odberov bahna z dna je určené na základe zamerania dna, vrstva bahna má mocnosť od 0 do 140 cm. Ťažba sa realizuje z pohyblivého pontónu pomocou ponorného kalového čerpadla cez prírodné potrubie, lapač hrubozrnných štrkových častíc do tzv. zrecích bazénov (bazény s prírodným dnom na miestach výverov termálnych sírnych vôd). Načerpávané bahno sa v zrecom bazéne usadí a voda sa vypustí. Tento postup sa opakuje dovtedy, kým vrstva bahna nedosiahne predpísanú výšku. Následne sa na bahno nepretržite napúšťa termálna sírna voda, ktorá ho obohacuje o minerálne zložky a začína proces zrenia. Čas zrenia je cca 1 rok. Zo zrecích bazénov je bahno distribuované do jednotlivých bahenných kuchýň.

6. Súvislosť

Príčinná súvislosť vychádza z pôdných a klimatických podmienok vymedzenej zemepisnej oblasti a tiež z unikátnej tradičnej prípravy aktívneho bahna.

Špecifickosť zemepisnej oblasti

Zemepisná oblasť sa nachádza v širokom, dobre ventilovanom údolí rieky Váh medzi pohoriami Považský Inovec na východe a Malé Karpaty na západe. Oblasť je typicky nížinatá, teplá, pomerne suchá ale mierne veterná. Z priemerných teplôt vyplýva mierna zima a teplé leto. Celkový ráz podnebia je mierne premenlivý. Priemerná ročná teplota je 9,2 °C. Zrážky sú rozložené rovnomerne počas celého roku.

Považský Inovec je známy svojimi vápencovými a dolomitickými skalami, zatiaľ čo Malé Karpaty sú pokryté prevažne lesmi a zlepenkami. Geológia týchto pohorí prispieva k tvorbe minerálneho zloženia vody, a to následne ovplyvňuje vlastnosti výrobku „Piešťanské bahno“.

„Piešťanské bahno“ sa tvorí v oblasti termálnych prameňov okolo rieky Váh a vzniká kombináciou tepelnej aktivity z hlbokých vrstiev zemskej kôry a minerálov, ktoré sa vyskytujú v podloží.

Územie Piešťan leží na zlome, kde sa stretávajú tektonické platne. Tento zlom vytvára podmienky pre prienik horúcej vody z veľkých hĺbok 60 – 200 metrov pod zemou, čo prispieva k tvorbe termálnych prameňov a prírodných liečivých vôd, ktoré sú základom pre vznik výrobku „Piešťanské bahno“.

Horúca voda vychádzajúca z podzemných vrstiev má vysokú teplotu (67 – 70 °C), čo napomáha procesu mineralizácie a umožňuje, aby sa v bahne hromadili cenné minerály a ďalšie látky. Termálna aktivita tiež zabezpečuje, že bahno je prirodzene sterilizované a obohatené o látky, ako je síra.

Kvalitu bahna určuje aj prítomnosť minerálov v miestnom podloží, ktoré sú súčasťou sedimentov v danej oblasti. Rieka Váh a okolité sedimenty dodávajú bahnu anorganické látky, ako je hydrogénuhličitan, síran a chlorid.

V bahne sa nachádzajú špecifické mikroorganizmy, ktoré prispievajú k biochemickým procesom a premieňajú prítomné minerály. Tieto procesy hrajú dôležitú úlohu pri vytváraní sírových zlúčenín.

Špecifickosť výrobku

„Piešťanské bahno“ má špecifické vlastnosti dané prostredím, v ktorom dochádza k infiltrácii vody do podzemného prostredia zostupnou vrstvou, a súvisia s jeho zložením a procesmi dozrievania. Vyznačuje sa neobyčajne vysokým obsahom síry a sírovodíka, vďaka čomu má prirodzene vysokú tepelnú vodivosť a vysoký obsah vzácnych aktívnych baktérií.

Toto sírne bahno je bohaté na minerály a organické látky, vzniká dlhodobým pôsobením termálnych prameňov a biologických procesov. Vyniká svojou plasticitou, tepelnou stálosťou, tepelnou vodivosťou a redukčnou schopnosťou. Má vysokú tepelnú kapacitu, čo znamená, že dokáže udržať teplo dlhšie než voda (chladne štyrikrát pomalšie ako voda), a preto je ideálne pre tepelnú terapiu.

Spolu s chemickými sú to aj tieto fyzikálne vlastnosti, ktoré robia piešťanské sírne bahno ojedinelým medzi ostatnými liečebne využívanými peloidmi na svete.

Príčinná súvislosť

Geologické podložie regiónu tvorené sedimentárnymi horninami spolu s geotermálnou aktivitou, lokálnym podnebím, hydrologickými podmienkami a sedimentáciou podporujú proces zrenia bahna. Termálne pramene s vysokým obsahom síry a minerálov obohacujú bahno, ktoré sa tvorí sedimentáciou v nížinách pri rieke Váh. „Piešťanské bahno“ sa získava priamo z týchto prameňov a ložísk sedimentov, ktoré sú obohatené o minerály a organické látky. Klimatické a hydrologické podmienky umožňujú tvorbu a zachovanie špecifických chemických a fyzikálnych vlastností výrobku „Piešťanské bahno“.

Územie, na ktorom sa nachádza, nie je len miestom jeho výskytu, ale aj zdrojom všetkých podstatných faktorov, ktoré umožňujú jeho vznik a vlastnosti.

Obtokové rameno je umelo vytvorené koryto dĺžky 2400 m, pričom iba jeho dolná časť v dĺžke 500 m je aktívna časť, v ktorej sa nachádza bahno a v ktorej sú i kumulované vývery termálnej sírovej vody. Výška hladiny je na kóte 157,55 m. n. m., čo je asi o 1 m nižšie, ako je hladina vody vo Váhu. Táto hladina zároveň zabezpečuje stabilitu celej žriedelnej oblasti kvartérnych usadenínach v južnej časti vymedzeného územia.

Základné bahno tvorí na svojom pôvodnom úložisku sediment potočných naplavenín, ktorý v Obtokovom ramene, najmä v jeho dolnej časti, metamorfuje fyzikálne, biologicky i chemicky vplyvom sírnej termálnej vody vyvierajúcej vo forme bludných výverov z dna Obtokového ramena a termálnej vody z manipulačných prietokov termálnych vrtov. Pôvodný sediment - spraše a sprašové hliny sa takto homogenizuje, zjemňuje, v pozdĺžnom profile toku zrnitostne triedi a oxidačno-redukčnými procesmi za prítomnosti sírnych baktérií a rozkladajúcej sa organickej hmoty sa mení jeho zloženie na charakteristické piešťanské sírne bahno. Celý proces završuje dozrievanie primárneho produktu načerpaného v Obtokovom ramene pod termálnou sírnou vodou v zrecích bazénoch.

Viacerými výskumnými prácami bolo preukázané, že použitím náhradnej východiskovej suroviny rôzne druhy spraší podobného zloženia z rôznych lokalít nespĺňajú ani pri zrení v termálnej vode kvalitatívne parametre natívneho piešťanského peloidu.

Kvalitu a špecifické vlastnosti výrobku „Piešťanské bahno“ preukazuje zápis v medzinárodnom registri Svetovej organizácie duševného vlastníctva (OMPI/WIPO) v Ženeve 22. 11. 1967 podľa Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodnom zápise. Názov bol predmetom ochrany aj na základe bilaterálnych dohôd: zmluva medzi Československou socialistickou republikou a Švajčiarskou konfederáciou o ochrane údajov o pôvode, označení pôvodu a iných zemepisných označení z 19. januára 1976 a zmluva medzi Československou socialistickou republikou a Rakúskou republikou o ochrane údajov o pôvode, označení pôvodu a iných označení poľnohospodárskych a priemyselných výrobkov odkazujúcich na pôvod z 20. januára 1981 a dohoda medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Portugalskej republiky o ochrane údajov o pôvode, označení pôvodu a iných zemepisných a obdobných označení z 18. mája 1987.

„Piešťanské bahno“ bolo chránené ako označenie pôvodu aj na vnútroštátnej úrovni (zákon č. 159/1973 Zb. o ochrane označení pôvodu výrobkov) od 1. 2. 1974.

Príprava výrobku „Piešťanské bahno“ a jeho používanie v priebehu rokov pretrvalo a je stále aktuálne, čo preukazujú zmienky v tlači, prezentácia na rôznych podujatiach a výstavách a získané ocenenia.

„Piešťanské bahno“ je prírodný produkt, ktorého ťažba a spracovanie podliehajú miestnym reguláciám a ochrane prírodného dedičstva. Všetky prírodné zdroje, ktoré sa používajú na výrobu bahna, sú starostlivo sledované a regulované, aby sa zabezpečila ich udržateľnosť a kvalita. Týmto spôsobom je „Piešťanské bahno“ chránené ako unikátny produkt, ktorý sa viaže priamo k tejto lokalite a jej ochranným opatreniam.

7. Kontrolný orgán

Kontrolu dodržiavania a overovania špecifikácie „Piešťanské bahno“ vykonáva

Názov: Štátna veterinárna a potravinová správa SR
Adresa: Botanická 17
842 13 Bratislava
Slovenská republika

Tel. + 421 2 602 57 427
+ 421 2 602 57 408
fax: + 421 2 654 20 745
e-mail: buchlerova@svps.sk
sekretariat-UR@svps.sk

8. Vnútroštátne požiadavky
